

N:o 132.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 12 maj 1906.
— — — — Andra Kammaren den 12 — —

Riksdagens skrifvelse till Konungen, i anledning af väckta motioner om viss ändring i förordningen angående tillverkning och beskattning af maldrycker m. m.

(Bevillningsutskottets betänkande n:o 15.)

Till Konungen.

I en inom Riksdagen väckt motion har förslag framställts, att Riksdagen ville besluta, att 2 § i kungl. förordningen angående tillverkning och beskattning af maldrycker den 17 juni 1903 måtte erhålla följande lydelse:

1. För malt, som i bryggeri användes vid tillverkning af maldryck, skall med det i nästa mom. medgifna undantag erläggas skatt med tolf öre för hvarje kilogram, dock att för hvarje bryggeri skatten för de första under tillverkningsåret afverkade trettiotusen kilogrammen malt utgår med fem öre för kilogram, för de nästa fyratiotusen kilogrammen med sju öre för kilogram, för de nästa femtiotusen kilogrammen med nio öre för kilogram och för de nästa femtiotusen kilogrammen med elfva öre för kilogram.

2. Frihet från skatt åtnjutes vid bryggeri, där, på grund af tillståndsbevis, under tillverkningsåret endast svagdricka tillverkas.

Vidare har i annan inom Riksdagen väckt motion föreslagits, att Riksdagen ville i skrifvelse till Eders Kungl. Maj:t anhålla om föranstaltande af en undersökning, om och i hvad mån kontrollväsendet öfver de

extra beskattade näringarna kan tarfva ändring och omläggning, åsyftande större likformighet och billighet.

Den i förstnämnda motion föreslagna ändring af ifrågavarande bestämmelser i 2 § maltskatteförordningen innebär, dels att den nuvarande lägsta skattesatsen af 2 öre skulle bortfalla, dels ock att den högsta skattesatsen, 12 öre, skulle inträda redan efter uppnådd afverkning af 170,000 kilogram malt (i stället för vid 200,000 kilogram enligt nu gällande stadgande).

Ett af motiven för berörda yrkande är, att det inflytande skattebeloppet vid ett stort antal skattepliktiga bryggerier är så ringa, att statsverkets kostnad för utöfvande af kontroll vid desamma icke blir täckt.

Angående detta missförhållande meddelas i båda motionerna åtskilliga uppgifter, hvilka bestyrkas af upplysningar från finansdepartementets kontroll- och justeringsbyrå. Sålunda har meddelats, att under tillverkningsåren 1903—04 och 1904—05 det erlagda skattebeloppet vid respektive 60 och 70 af de i verksamhet varande skattepliktiga bryggerierna understigit det arfvode, staten haft att utbetala åt kontrollören vid hvarje bryggeri. Totalsumman af de belopp, som till följd häraf måst af statsmedel tillskjutas för täckande af ifrågavarande kontrollkostnader, uppgick för de nämnda tillverkningsåren till respektive 17,000 och 21,000 kronor. För innevarande tillverkningsår beräknas denna summa komma att ytterligare stiga, enär flera jämförelsevis små skattefria bryggerier uppgifvas hafva öfvergått till skattepliktig tillverkning.

Ur synpunkten af en rationellt anordnad beskattning innebära nu berörda förhållanden enligt Riksdagens förmenande en oegentlighet, som lär beröra med snaraste rättas, och torde detta lämpligen kunna ske på det sätt, att den lägsta skattesatsen höjes.

Riksdagen finner emellertid, att det gifves ett annat viktigt skäl för vidtagande af denna reform. Enligt meddelade upplysningar har ifrågavarande låga skattesats visat sig i sin mån medverka till att neutralisera den själfbestämmanderätt i fråga om ordnandet af ölförsäljning, som kommunerna numera äga. Jämlikt kungl. förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning af vin och öl, hvilken förordning trädte i kraft den 1 januari innevarande år, fordras nämligen för all försäljning af öl till afhämtning tillstånd af vederbörande myndighet, med undantag endast för den försäljning, som bedrifves af tillverkare själf från tillverkningsställe. Oberoende af hvad de kommunala myndigheterna kunna hafva uti förevarande hänseende beslutat, kan sålunda medelst uppsättande inom veder-

börande kommun af ett nytt bryggeri försäljning till afhämtning af skattepliktiga maldrycker i obegränsad omfattning äga rum inom kommunen. Härvid torde i de allra flesta fall ifrågakomma små bryggerier med en maltafverkning af högst 30,000 kilogram, för hvilket antagande talar den hittills vunna erfarenheten.

Af nedanstående tablå, upprättad med ledning af uppgifter från kontroll- och justeringsbyrån, framgår i hvilken riktning utvecklingen gått under tillverkningsåret 1904—05.

Af de år 1903—04 i verksamhet varande skattepliktiga bryggerierna tillhörde		Fördelningen år 1904—05 af dessa bryggerier var följande						
		nedlagda	klass 1	klass 2	klass 3	klass 4	klass 5	klass 6
skatteklass	antal							
1	50	4	41	5	—	—	—	—
2	50	—	6	40	4	—	—	—
3	41	—	—	5	31	4	—	1
4	29	—	—	—	5	23	1	—
5	15	1	—	—	—	—	10	4
6	37	—	—	—	—	—	—	37
Summa	222	5	47	50	40	27	11	42
Nyttillkomna 1904—05	—	—	9	1	—	—	—	—
Hela antalet skattepliktiga bryggerier och dessas fördelning inom de olika skatteklasserna var år 1904—05	227	—	56	51	40	27	11	42

Tabellen visar alltså, att af de under tillverkningsåret 1904—05 nyttillkomna 10 bryggerierna 9 tillhörde första skatteklassen, d. v. s. med en årsafverkning af högst 30,000 kilogram och med skatt af 2 öre för kilogram. Innevarande tillverkningsår hafva ytterligare 12 nya bryggerier

tillkommit, samtliga, såvidt af deras hittillsvarande maltafverkning kan bedömas, tillhörande första skatteklassen.

De nu anförda siffrorna gifva vid handen, att antalet småbryggerier, som drifva skattepliktig tillverkning af maldrycker, under de sista tillverkningsåren ganska afsevärdt ökats och att dessa bryggerier nästan undantagslöst tillhöra första skatteklassen. Skulle detta förhållande fortfara, torde det med den nya försäljningslagstiftningen afsedda befrämjandet af nykterhet i betänklig grad motverkas. Uppkomsten af småbryggerier bör därför enligt Riksdagens uppfattning genom lämpliga bestämmelser inskränkas, och äfven för vinnande af detta syfte finner Riksdagen den lägsta skattesatsens höjande vara en lämplig åtgärd.

Denna förändring torde emellertid icke böra vidtagas, utan att åtskilliga, med det gällande systemet för maldrycksbeskattningen sammanhängande frågor därvid äfven komma under ompröfning. Sålunda framträda härvid, bland andra, spörsmålen om normerandet af den degressiva skatteskalen i förordningens 2 § samt angående storleken af den i 5 § stadgade minimifverknigen för hvarje tillverkningsdygn.

Vidare torde i detta sammanhang böra beaktas, att Riksdagen i sin skrifvelse den 20 maj 1903 angående tillverkning och beskattning af maldrycker anført, bland annat, att den af Riksdagen beslutade anordningen af skattesatserna vidtagits, på det att likställighet mellan skattefria svagdricksbryggerier och skattepliktiga bryggerier med blandad tillverkning skulle blifva i möjligaste mån beredd. I skrifvelse den 12 maj 1905 angående vissa ändringar i malkatteförordningen har Riksdagen sedermera ytterligare betonat, att denna grundsats bör upprätthållas. Då den höjning af den lägsta skattesatsen, för hvilken Riksdagen här ofvan i princip uttalat sig, i viss mån torde komma att rubba den i gällande lagstiftning åsyftade likställigheten mellan skattepliktiga och skattefria bryggerier, lärer det vid frågans afgörande jämväl böra tagas i öfvervägande, huruvida icke till motverkande af sådan rubbning någon åtgärd bör vidtagas.

Yttermera bör beaktas, att degressionen i gällande skatteskala jämväl har till ändamål att bereda de mindre, skattepliktiga bryggerierna en skattelindring, som ansetts erforderlig för deras bestående i konkurrensen med de större byggerierna. Vid en förhöjning af den lägsta skattesatsen torde det därför äfven blifva nödvändigt att öfverväga, huruvida icke hänsyn till däraf möjligen uppstående menliga återverkningar på den mindre bryggeriindustrien kräfver, att öfvergången till den högre skattesatsen för

redan bestående småbryggerier förmedlas genom vissa öfvergångsbestämmelser.

Då förevarande fråga alltså i vissa afseenden synes beröra principala delar af det nu gällande skattesystemet, har Riksdagen, som finner den för frågans allsidiga bedömande erforderliga utredning lämpligast böra ske genom Eders Kungl. Maj:ts försorg — en utredning, för hvars verkställande icke lärer erfordras tillkallande af särskilde kommitterade — icke velat nu fastslå de förändrade bestämmelser, som lära betingas af en höjning af nu fastställda lägsta skattesats. Däremot har Riksdagen, med framhållande af ofvan anmärkta synpunkter, jämte vikten af att frågan vinner en snar lösning, funnit sig böra aflåta en skrifvelse i ämnet till Eders Kungl. Maj:t.

Härvid kan erinras, att under den tid, som må förflyta till dess förslag i ämnet blir framlagdt för Riksdagen, antalet af dessa småbryggerier kommer att ytterligare ökas. Riksdagen har emellertid icke funnit denna invändning böra tillmätas någon större betydelse, då det icke torde vara sannolikt, att hägen för placering af kapital i dylika företag blir stor inför eventualiteten af en snar skatteförhöjning, som skulle hårdast träffa de minsta bryggerierna och kanske föranleda deras upphörande utan möjlighet för ägaren att bekomma ersättning för de å företaget nedlagda kostnader.

På grund af hvad sålunda anförts, får Riksdagen anhålla om utarbetande och framläggande för Riksdagen af förslag till de förändrade bestämmelser i förordningen angående tillverkning och beskattning af maltdrycker den 17 juni 1903, som kunna betingas af en förhöjning af nu gällande lägsta maltskattesats.

Riksdagen öfvergår nu till att yttra sig beträffande förslaget om aflåtande till Eders Kungl. Maj:t af en skrifvelse med begäran om revision af gällande bestämmelser angående kontrollen vid brännvins-, socker- och maltdryckstillverkningarna.

De statsorgan, som under chefen för finansdepartementet handhafva kontrollen öfver ifrågavarande näringar, äro chefen för finansdepartementets kontroll- och justeringsbyrå, hvilken utöfvar öfverinseendet öfver kontrollen, samt de under honom lydande kontrolltjänstemän af olika slag.

I detta sammanhang vill Riksdagen till en början erinra, hurusom Riksdagen i sin skrifvelse den 19 maj 1905 angående beskattningen af

socker gjort följande uttalande i fråga om det nu rådande förhållandet, att aflöningen till den underordnade kontrollpersonalen fastställas af Riksdagen, under det att däremot ersättningen åt öfverkontrollörerna bestämmas af Eders Kungl. Maj:t.

»Från principiell synpunkt synes olikheten mellan det för öfverkontrollörerna tillämpade aflönings sättet och det, som gäller för den öfriga kontrollpersonalen icke kunna motiveras. Skäl i öfrigt torde icke heller kunna anses föreligga, hvarför de grunder, efter hvilka öfverkontrollör skall äga åtnjuta ersättning, icke skulle blifva föremål för Riksdagens pröfning. Bestämmanderätten i detta afseende borde så mycket hellre tillhöra Riksdagen, som de till öfverkontrollörerna utgående ersättingarna för år uppgå till afsevärda belopp.

På grund häraf och då det tillhör Riksdagen att besluta öfver statsutgifter, förutsätter Riksdagen, som icke ansett sig för närvarande böra vidtaga någon ändring i den kungl. propositionen, att Eders Kungl. Maj:t för Riksdagen framlägger dels förslag till sådan ändring af förevarande förordning, att bestämmelserna rörande ersättning till öfverkontrollör komma att intagas i förordningen, dels ock förslag till motsvarande ändringar i förordningarna angående tillverkning af brännvin samt tillverkning och beskattning af maltdrycker.»

Enligt gällande praxis kunna öfverkontrollörerna betraktas såsom anställda för kontroll öfver tillverkningsafgifterna i allmänhet, hvaremot särskilda lägre kontrolltjänstemän finnas för hvar och en af brännvins-, socker- och maltdryckstillverkningarna.

I maltdryckstillverkningsförordningen är emellertid förutsatt det fall, att åt där omförmäld kontrollör kunde vara anförtrodd tillsynen vare sig vid mer än ett skattepliktigt bryggeri eller ock vid brännvinsbränneri och skattepliktigt bryggeri, likasom ock i brännvinstillverkningsförordningen att kontrollör kunde utöfva tillsyn å två brännerier. Vid sålunda förenad tjänstgöring äger kontrollör att uppbära icke dubbelt utan endast ett enligt vissa angifna grunder förhöjdt arvode. En dylik anordning af kontrollen vore, därest den blifve i vidsträcktare mån tillämpad, naturligen ägnad att medföra besparing i statens kontrollkostnader. Enligt hvad Riksdagen inhämtat, lär emellertid hittills endast undantagsvis sådan förening af kontrollörstjänster hafva ifrågakommit, men Riksdagen har icke varit i tillfälle att närmare utreda anledningen härtill.

På hvad sätt större enhetlighet och besparing med afseende å kontrollen öfver de särskild beskattning underkastade tillverkningarna må

kunna vinnas, kan gifvetvis icke afgöras utan föregående undersökning, med beaktande därvid af lokala, kontrolltekniska och andra på frågan inverkan förhållanden. Särskildt med hänsyn till de betydande belopp, hvartill kostnaden för denna kontroll årligen uppgår, synes det Riksdagen vara af vikt, att närmare utredning härom blir verkställd, hvilken utredning torde kunna ske inom finansdepartementet.

Kostnaderna för kontrollen vid brännvins-, socker- och maldrycks-tillverkningen bestridas af sjunde hufvudtitelns ordinarie förslagsanslag för kontroll å tillverkningsavgifter, hvilket anslag uppförts i riksstaten för ett-hvart af åren 1904, 1905 och 1906 med 750,000 kronor. För år 1904 — det sista år, för hvilket fullständigt avslutade räkenskaper i förevarande hänseende föreligga — hafva, enligt uppgifter, meddelade från finansdepartementets kontroll- och justeringsbyrå, de utgifter, hvilka äro afsedda att bestridas med förenämnda anslag jämte de anslaget enskildt tillhöriga uppbördsmedel, utgörande för nyssnämnda år 73,488 kronor 51 öre och bestående till öfvervägande del af de bidrag, maldryckstillverkare äro skyldige att lämna till kostnaderna för tillsyningsmän och kontrollörer, uppgått till följande belopp, nämligen:

vissa kostnader för finansdepartementets kontroll- och justeringsbyrå	kronor	18,888: 56
kostnader för kontrollen vid brännerier, allmänna brännvinsnederlag och bryggerier.....	»	843,549: 15
hvitbetssockerkontrollörers arfvoden och öfriga ersättningar i och för hvitbetssockertillverkningen ...	»	39,254: —
	summa kronor	901,691: 71.

Den förändrade anordning af kontrollen öfver sockertillverkningen, som kommer att tillämpas från och med den 1 september 1906, har emellertid beräknats för statsverket medföra en betydlig ökning af den årliga kostnaden för nämnda kontroll, hvilken kostnad af chefen för finansdepartementet ansetts icke kunna sättas lägre än 300,000 kronor. På grund häraf och då utgifterna å anslaget redan under år 1904 öfverskridit dess i nu gällande riksstat uppförda belopp med öfver 150,000 kronor samt anledning icke funnes till antagande, att de utgifter, som, förutom de af kontrollen vid sockertillverkningen föranledda, därur skola utgå, komme att minskas, har Eders Kungl. Maj:t föreslagit Riks-

dagen att för år 1907 höja ifrågavarande förslagsanslag till 1,100,000 kronor, hvilket förslag Riksdagen bifallit.

Med den nuvarande organisationen af kontrollen öfver ifrågavarande tillverkningar synes bristande enhetlighet i vissa afseenden vara rådande inom vårt kontrollväsende. Orsaken härtill torde emellertid, åtminstone i viss mån, vara att finna i det förhållande, att de olika tillverkningsafgifterna tillkommit å skilda tider. Möjligt är ock, att, först med den utveckling denna del af vårt indirekta beskattningssystem nu hunnit, tidpunkten är inne för en undersökning angående förutsättningarna för kontrollens ordnande efter mera enhetliga grunder.

Huruvida genom en ändrad organisation af kontrollsystemet kostnaderna för kontrollen kunna nedbringas, kan ju icke på förhand med säkerhet afgöras. Anledning saknas dock icke för antagandet, att sådant utan minskande af kontrollens effektivitet må kunna äga rum.

Med stöd af hvad sålunda anförts får Riksdagen anhålla, det Eders Kungl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till förändrade bestämmelser rörande kontrollen vid brännvins-, socker- och maltdryckstillverkningen i syfte att, med bibehållande af nödig effektivitet, åstadkomma större enhetlighet i kontrollens organisation och minskade kontrollkostnader.

Stockholm den 12 maj 1906.

Med undersåtlig vördnad.